

Sygn. akt III AUa 2079/15

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 25 sierpnia 2016 r.

Sąd Apelacyjny w Katowicach

Wydział III Pracy i Ubezpieczeń Społecznych

w składzie:

Przewodniczący	SSA Jolanta Pietrzak (spr.)
Sędziowie	SSO del. Beata Torbus SSA Tadeusz Szweda
Protokolant	Elżbieta Szewczyk

po rozpoznaniu w dniu 25 sierpnia 2016r. w Katowicach

sprawy z odwołania M. L. (1) (M. L. (1))

przeciwko Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych Oddział w C.

o ekwiwalent pieniężny z tytułu prawa do bezpłatnego węgla

na skutek apelacji Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddział w C.

od wyroku Sądu Okręgowego - Sądu Pracy i Ubezpieczeń Społecznych

w Częstochowie

z dnia 8 września 2015r. sygn. akt IV U 879/15

1. **oddala apelację,**

2. **zasądza od Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddział w C. na rzecz ubezpieczonego M. L. (1) kwotę 135 zł (sto trzydzieści pięć złotych) tytułem zwrotu kosztów zastępstwa procesowego w postępowaniu apelacyjnym.**

/-/ SSO del. B.Torbus /-/ SSA J.Pietrzak /-/ SSA T.Szweda

Sędzia Przewodniczący Sędzia

Sygn. akt III AUa 2079/15

UZASADNIENIE

Decyzją z dnia 8 maja 2015r. organ rentowy odmówił ubezpieczonemu M. L. (1) przyznania prawa do ekwiwalentu pieniężnego z tytułu prawa do bezpłatnego węgla na rok 2015. Argumentował, że ubezpieczony nie spełnia warunków do przyznania ekwiwalentu z tytułu prawa do bezpłatnego węgla, ponieważ nie był pracownikiem kopalni postawionej w stan likwidacji przed dniem 1 stycznia 2007r., a ponadto nie był uprawniony do otrzymywania bezpłatnego węgla z kopalni lecz z Zakładu Usług Górniczych.

Odwołanie od powyższej decyzji złożył ubezpieczony. Domagał się jej zmiany i przyznania prawa do bezpłatnego ekwiwalentu za węgiel za 2015r. oraz zasądzenia od organu rentowego na jego rzecz kosztów procesu według norm przepisanych. Podnosił, iż odmówiono mu ekwiwalentu za lata 2010-2014 w sprawie IV U 2127/14, ale wyłączną przyczyną oddalenia odwołania było złożenie wniosku po upływie terminu. W uzasadnieniu wyroku Sąd wskazał, że pracownicy(...) Zakładu Usług Górniczych w Z.

są uprawnieni do pobierania ekwiwalentu pieniężnego z tytułu prawa do bezpłatnego węgla. Wskazywał, iż wniosek za 2015r. złożył w dniu 25 lutego 2015r. tj. z zachowaniem terminu.

Organ rentowy wniósł o oddalenie odwołania, wywodząc jak w zaskarżonej decyzji.

Wyrokiem z dnia 8 września 2015r. Sąd Okręgowy – Sąd Pracy i Ubezpieczeń Społecznych w Częstochowie zmienił zaskarżoną decyzję i przyznał M. L. (1) prawo do ekwiwalentu pieniężnego z tytułu prawa do bezpłatnego węgla w ilości 3 ton

za 2015r. oraz obciążył organ rentowy obowiązkiem zwrotu kosztów zastępstwa procesowego.

Sąd ustalił:

M. L. (1) urodził się (...) W okresie od 1 sierpnia 2002r. do 15 lipca 2004r. był zatrudniony w (...) Zakładzie Usług Górniczych spółce z ograniczoną odpowiedzialnością w Z. na stanowisku górnika pod ziemią. W okresie zatrudnienia ubezpieczony miał prawo do deputatu węglowego.

Wnioskodawca od dnia 16 lipca 2004r. uprawniony jest do pobierania emerytury górniczej. Od dnia 1 stycznia 2006r. ubezpieczony pobierał ekwiwalent pieniężny z tytułu prawa

do bezpłatnego węgla wypłacanego na podstawie rozporządzenia Ministra Gospodarki z dnia 25 maja 2001r. w sprawie szczegółowych zasad przyznawania ekwiwalentu pieniężnego

z tytułu prawa do bezpłatnego węgla i wypłacania tego ekwiwalentu oraz zasad refundowania kosztów deputatu węglowego i rent wyrównawczych (Dz. U. z 2001 roku, Nr 60, poz. 613

ze zm.). Decyzją z dnia 20 września 2010r. wstrzymano mu od dnia 1 października 2010r. wypłatę ekwiwalentu pieniężnego z tytułu prawa do deputatu węglowego. Odwołanie ubezpieczonego od powyższej decyzji zostało oddalone przez Sąd Okręgowy - Sąd Pracy

i Ubezpieczeń Społecznych w Częstochowie prawomocnym wyrokiem z dnia 16 lutego 2011r. w sprawie sygn. akt IV U 1611/10.

W dniu 19 września 2014r. ubezpieczony, w oparciu o ustawę z dnia 6 lipca 2007r.

o ekwiwalencie pieniężnym z tytułu prawa do bezpłatnego węgla dla osób uprawnionych

z przedsiębiorstwa robót górniczych, złożył wniosek o wypłatę ekwiwalentu pieniężnego

z tytułu prawa do bezpłatnego węgla za okres od 1 października 2010r. Decyzją z dnia

17 października 2014r. ZUS odmówił ubezpieczonemu wnioskowanego prawa.

Sąd Okręgowy - Sąd Pracy i Ubezpieczeń Społecznych w Częstochowie prawomocnym wyrokiem z dnia 24 lutego 2015r. w sprawie sygn. akt IV U 2127/14 oddalił odwołanie ubezpieczonego, bowiem mimo, iż pracownicy (...) Zakładu Usług Górniczych

w Z. uprawnieni są do pobierania ekwiwalentu pieniężnego z tytułu prawa

do bezpłatnego węgla, to ubezpieczony wniosek o ekwiwalent za lata 2010-2014 zgłosił po upływie określonego ustawowo terminu.

W dniu 25 lutego 2015r. odwołujący złożył w organie rentowym wniosek o wypłatę ekwiwalentu z tytułu prawa do bezpłatnego węgla za 2015r.

(...) Zakład Usług Górniczych w Z. został objęty Układem Zbiorowym Pracy dla Pracowników Zakładów Górniczych z dnia 21 grudnia 1991r. zawartym pomiędzy Ministrem Przemysłu i Handlu a przedstawicielami związków zawodowych reprezentowanych przez Krajową Komisję Górnicztwa (...), Federację Związków Zawodowych (...), Porozumienie Związków Zawodowych Dozoru Górniczego (...) w którym, zgodnie z art. 1 pkt 3 wskazano, że jedynie zakłady pracy wymienione w załączniku Nr 1 uprawnione są do stosowania Układu. Załącznik Nr 1 do Protokołu Dodatkowego Nr 9 z dnia 29 lutego 2000r. wymieniał w pkt 8 ppkt 42 (...) Zakład Usług Górniczych spółkę z ograniczoną odpowiedzialnością w Z.. Zakład ten ujęty został także w wykazie przedsiębiorstw robot górniczych, stanowiącym załącznik Nr 3 do rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 27 kwietnia 1999r. w sprawie wykazu przedsiębiorstw górniczych oraz przedsiębiorstw robot górniczych (Dz. U. z 1999r. Nr 38, poz. 362 ze zm.) objętych restrukturyzacją górnictwa na podstawie ustawy z dnia 26 listopada 1998r. o dostosowaniu górnictwa węgla kamiennego do funkcjonowania w warunkach gospodarki rynkowej oraz szczególnych uprawnieniach i zadaniach gmin górniczych.

Wobec poczynionych ustaleń Sąd uznał odwołanie za zasadne podnosząc w motywach tego rozstrzygnięcia co następuje:

Art. 2 ust. 1 ustawy z dnia 6 lipca 2007r. o ekwiwalencie pieniężnym z tytułu prawa do bezpłatnego węgla dla osób uprawnionych z przedsiębiorstw robót górniczych (Dz. U.

z 2007r. Nr 147, poz. 1031 ze zm.) określa krąg osób uprawnionych do żądania wypłaty ekwiwalentu z tytułu prawa do bezpłatnego węgla. Zgodnie z powołanym przepisem osobami uprawnionymi są emeryci i renciści mający ustalone prawo do emerytury lub renty, którzy pobierali bezpłatny węgiel w naturze od przedsiębiorstw robót górniczych lub przeszli na emeryturę lub rentę z tych przedsiębiorstw oraz wdowy, wdowcy i sieroty mające ustalone prawo do renty rodzinnej po byłych pracownikach przedsiębiorstw robót górniczych, uprawnionych do bezpłatnego węgla na podstawie Układu Zbiorowego Pracy dla pracowników zakładów górniczych z dnia 21 grudnia 1991r., i którzy uzyskali emeryturę lub rentę przed dniem 1 stycznia 2007 r., a po dniu 31 grudnia 2001 r. nie pobierali ekwiwalentu.

Stosownie do z art. 7 ust. 1 ustawy ekwiwalent wypłaca Zakład Ubezpieczeń Społecznych zgodnie z ustalonym w ust. 7 harmonogramem, na wniosek osoby uprawnionej.

(...) Zakład Usług Górniczych w Z. został objęty Układem Zbiorowym Pracy dla Pracowników Zakładów Górniczych z dnia 21 grudnia 1991r. zawartym pomiędzy Ministrem Przemysłu i Handlu a przedstawicielami związków zawodowych reprezentowanych przez Krajową Komisję Górnicztwa (...), Federację Związków Zawodowych (...), Porozumienie Związków Zawodowych Dozoru Górniczego (...) w którym, zgodnie z art. 1 pkt 3 wskazano, że jedynie zakłady pracy wymienione w załączniku Nr 1 uprawnione są do stosowania Układu. Załącznik Nr 1 do Protokołu Dodatkowego Nr 9 z dnia 29 lutego 2000r. wymieniał (...) w Z. w pkt 8 ppkt 42.

Niewątpliwie zatem uprawnienia ubezpieczonego do bezpłatnego węgla w naturze powstały na podstawie UZP dla Pracowników Zakładów Górniczych z dnia 21 grudnia 1991r.

Apelację od tego wyroku wywiódł organ rentowy domagając się jego zmiany i oddalenia odwołania.

Skarżący zarzucił naruszenie prawa materialnego a to art. 2 ustawy z dnia 6.07.2007r. o ekwiwalencie pieniężnym z tytułu prawa do bezpłatnego węgla dla osób uprawnionych z przedsiębiorstw górniczych (Dz. U. nr 147 poz. 1031) przez niewłaściwe zastosowanie i przyjęcie, że ubezpieczony spełnia warunki konieczne do przyznania spornego ekwiwalentu.

Ubezpieczony wniósł o oddalenie apelacji i zasądzenie zwrotu kosztów zastępstwa procesowego za II instancję.

Sąd Apelacyjny zważył co następuje:

Apelacja nie jest zasadna.

Sąd Okręgowy dokonał prawidłowych ustaleń faktycznych, które Sąd Apelacyjny podziela i przyjmuje za własne. Właściwie też Sąd I instancji ocenił zasadność żądań ubezpieczonego.

Ubezpieczony wywodzi swoje pretensje do spornego świadczenia z przepisów ustawy z dnia 6 lipca 2007r. o ekwiwalencie pieniężnym z tytułu prawa do bezpłatnego węgla dla osób uprawnionych z przedsiębiorstw robót górniczych. Akt ten nie jest odosobnioną regulacją prawną dotyczącą problematyki wypłaty przez Zakład Ubezpieczeń Społecznych na rzecz emerytów i rencistów tego rodzaju świadczeń, lecz stanowi kontynuację wcześniejszych rozwiązań legislacyjnych i koresponduje z unormowaniami innych ustaw traktujących o tym zagadnieniu. Dlatego też interpretacji jego przepisów nie można zawęzić do wykładni językowej z pominięciem rysu historycznego i wykładni systemowej. Szczegółowy wywód

w tej kwestii Sąd Apelacyjny zaprezentował jednak w wielu dotychczas rozstrzyganych sprawach dotyczących ekwiwalentu pieniężnego z tytułu prawa do bezpłatnego węgla (np. w sprawie III AUa 1194/08,) wobec czego powtarzanie go w niniejszej sprawie w całości jest zbędne.

Sąd Apelacyjny wypowiedział się także kilka razy w kwestii prawa do ekwiwalentu byłych pracowników (...) sp. z o.o. w Z. (np. III AUa 2383/12, III AUa 545/10).

Godzi się jedynie przypomnieć, że jak słusznie zauważył Sąd I instancji, możliwość utraty przez emerytów i rencistów prawa do tego ekwiwalentu za węgiel powstała w związku z nowelizacją działu XI Kodeksu pracy, dokonaną ustawą zmieniającą z dnia 29 września 1994r. (Dz. U. z 1994r. Nr 113 poz. 547), przy czym nie dotyczyło to odstąpienia od realizacji uprawnień wynikających z układów zawartych po dacie 1.01.1987r.

Skoro zatem ubezpieczony wywodził swoje pretensje deputatowe z postanowień Układu Zbiorowego Pracy dla Pracowników Zakładów Górniczych z dnia 21 grudnia 1991r., to istota problemu sprowadzała się do rozstrzygnięcia, czy były pracodawca ubezpieczonego (...) Zakład Usług Górniczych Sp. z o.o. w Z. był objęty tymże Układem i czy mógł skutecznie odstąpić od stosowania świadczeń wynikających z unormowań tego aktu w trybie określonym w art. 9 ust. 3 ustawy nowelizującej dział XI Kodeksu pracy.

Na pierwsze z postawionych pytań należy udzielić odpowiedzi twierdzącej. Wszakże w dniu 29 lutego 2000r. został zawarty protokół dodatkowy Nr 9 do Ponadzakładowego Układu Zbiorowego Pracy dla Pracowników Zakładów Górniczych z dnia 21 grudnia 1991r. Protokołem tym wprowadzono zmiany do zakresu podmiotowego owego Układu, rozszerzając zakres jego obowiązywania. W części 8 załącznika Nr 1 zawierającego wykaz jednostek organizacyjnych objętych układem, pod pozycją 42 wymieniono (...) Zakład Usług Górniczych Sp. z o.o. w Z. wyłoniony z (...) S.A. w B.. Wymieniony protokół dodatkowy wszedł w życie od dnia 1 maja 2000r., zatem od tej daty (...) Zakład Usług Górniczych Sp. z o.o. w Z. był objęty Układem Zbiorowym Pracy dla Pracowników Zakładów Górniczych z dnia 21 grudnia 1991r.

Na drugie z postawionych pytań należy udzielić odpowiedzi negatywnej, a to z przyczyn podniesionych uprzednio.

Chybiony jest także podnoszony w motywach środka odwoławczego argument, że skoro ubezpieczony po 2001r. otrzymywał deputat węglowy, czy też ekwiwalent za niego od pracodawcy i dopiero w 2004r. przeszedł na emeryturę, to nie spełnia przesłanek z art. 2 ustawy z dnia 6.07.2007r., gdyż nie dotyczyła go regulacja ustawy z dnia 26.11.1998r.

Trzeba bowiem przypomnieć, iż choć zamiarem twórców rządowego projektu ustawy o ekwiwalencie było przywrócenie byłym pracownikom przedsiębiorstw robót górniczych możliwości zaspokojenia roszczeń deputatowych w formie wypłaty przez organy rentowe spornego ekwiwalentu pieniężnego tylko za okres obowiązywania art. 55 ust.

1 ustawy dostosowawczej z dnia 26 listopada 1998r. w jego wersji zakwestionowanej przez Trybunał Konstytucyjny, a więc za 2002r. Ostatecznie jednak ramami czasowymi tegoż aktu objęto cały okres, w którym Zakład Ubezpieczeń Społecznych zwolniony był z obowiązku realizacji przedmiotowego świadczenia wobec tej kategorii emerytów i rencistów. Stąd też zamieszczona w ustawie definicja osoby uprawnionej do ekwiwalentu z jednej strony nawiązuje do redakcji art. 55 ust. 1 i 2 pierwszego z cytowanych aktów restrukturyzacyjnych, z drugiej zaś – uwzględnia regulację art. 20 kolejnej ustawy z dnia 28 listopada 2003r., poruszającej tę problematykę.

W rezultacie tegoż końcową datę, do jakiej ubiegający się o świadczenie powinien przejść na emeryturę lub rentę, przesunięto z 31 grudnia 2002r. na 31 grudnia 2006r.,

a przejście przez organ rentowy wypłaty ekwiwalentu zbiega się w czasie z procesem reformy górnictwa węgla kamiennego, zaplanowanym w ostatnim z aktów restrukturyzacyjnych z dnia 7 września 2007r. do 2015r.

Z przytoczonych względów Sąd Apelacyjny na mocy art. 385 k.p.c. orzekł o oddaleniu apelacji jako pozbawionej podstaw.

O kosztach orzeczono po myśl art. 98 k.p.c.

/-/ SSO del. B.Torbus /-/ SSA J.Pietrzak /-/ SSA T.Szweda

Sędzia Przewodniczący Sędzia

ek